

Instytut Biologii UMCS
Zakład Systematyki i Geografii Roślin
Zakład Botaniki Ogólnej

Maria MOTYKA-ZGŁOBICKA, Bogumiła ŻABIŃSKA

Porosty rezerwatu Jata koło Łukowa

Лишайники заповедника Ята около Лукова

Lichenes of the Jata Reservation near Łuków

W pracy niniejszej zebrano wyniki badań prowadzonych nad florą porostów w rezerwacie Jata w latach 1971—1973. Dane dotyczące położenia, klimatu i gleb zawierają prace Niedziałkowskiego (6) i Mamczarz (2). Roślinność badanego terenu jest bardzo zróżnicowana; prawie cały obszar pokryty jest lasami. Występują tu: olsy, łągi, grądy i bory. Przy rozmieszczeniu gatunków porostów nadrzewnych i naziemnych przyjęto powszechnie wyróżnione w fitosocjologii zespoły roślinne.

Ols (*Carici elongatae-Alnetum* Koch 1926): drzewostan olszynowy; nielicznie brzoza brodawkowata i omszona oraz wierzba uszata i szara. Na brzozie najliczniej: *Hypogymnia physodes* i *Pseudevernia furfuracea*, rzadziej *Hypogymnia tubulosa*. Znalaziono nowy gatunek *Lecanora subalbella*, nie podawany dotychczas z Lubelszczyzny.

Łęg (*Stellario-Alnetum glutinosae* (Kästn.) 1938) Lohm 1953 i *Circeo-Alnetum* Oberd. 1953). Najliczniej występuje olsza czarna z domieszką jesionu; pojedynczo rośnie świerk, jodła, brzoza brodawkowata i omszona. Flora porostów bogata, zwłaszcza na olszach. Liczne gatunki rodzajów: *Parmelia*, *Pertusaria*, *Ramalina* i *Lecanora*. Na uwagę zasługuje *Arthonia reniformis* nie podawana z Polski. Z rzadkich gatunków występują: *Ramalina motykana*, *Menegazzia pertusa*, *Opegrapha viridis* i *Pertusaria pertusa*. Na jesionie — głównie porosty skorupiaste: *Pyrenula nitidella*, *Graphis scripta*, *Arthonia radiata*.

Grąd (*Tilio-Carpinetum* Tracz. 1962). Las dębowo-grabowy z domieszką lipy drobnolistnej i osiki. Pojedynczo rosną: sosna, świerk, jodła. Na korze grabu przeważają porosty skorupiaste: *Lecanora*, *Graphis*, *Pertusaria*; licznie *Parmelia sulcata*, *Usnea comosa* i *Ramalina farinacea*.

Bór jodłowy (*Abietetum polonicum* (Dziub. 1928) Br.-Bl. et Vlieg. 1939). Głównie jodła, w domieszce świerk, nielicznie lipa, dąb, osika. Na jodłach nieliczne gatunki, podobne jak na sosnach, głównie *Parmelia*, *Parmeliopsis*, *Pertusaria*, *Chaenotheca chrysocephala*, *Cetraria chlorophylla*. Na świerkach *Hypogymnia physodes*, *Pseudevernia furfuracea*, *Parmeliopsis ambigua*. Na lipach i dębach nieliczne okazy *Parmeliopsis ambigua* i *Lepraria*.

Bory (*Vaccinio myrtilli Pinetum-Abietosum* Br.-Bl., Siss., Vlieg. 1939; *Peucedano-Pinetum* Mat. 1962 i *Pino-Quercetum* Kozł. 1925). Panuje sosna, w domieszce jodła, świerk, osika, jarzębina. Flora porostów na sosnach

uboga; przeważają gatunki z rodzajów *Parmelia*, *Parmeliopsis*. Rośnie *Alectoria crispa* i *Usnea hirta*. Na jarzębinie gatunki skorupiate: *Pertusaria*, *Opegrapha*, *Phlyctis*. Na osikach niewielka liczba gatunków, głównie z rodzaju *Lecanora*, u podstawy pnia — *Peltigera canina* i *subcanina*. Licznie występują porosty naziemne z rodzaju *Cladonia* i *Cetraria islandica*.

Ogółem na badanym terenie zebrano 83 gatunki porostów: 59 gatunków epifitycznych i 24 naziemnych.

Składamy podziękowanie Panu Prof. Józefowi Motyce za oznaczenie gatunków rodzaju *Lecanora* i pomoc przy wykonywaniu pracy oraz Dr Janowi Bystrkowskiemu za oznaczenie gatunków rodzajów *Alectoria* i *Ramalina*.

WYKAZ SYSTEMATYCZNY GATUNKÓW

PYRENULACEAE

Pyrenula nitidella (Flk.) Müll. Arg. — często; na jaworze, grabie, jesionie.

CALICIACEAE

Coniocybe furfuracea (L.) Ach. — na jesionie; często.

Chaenotheca chrysocephala (Ach.) Th. Fr. — na jodle; często,

Calicium salicinum Pers. — na osice; dość rzadko.

GRAPHIDACEAE

Arthonia radiata (Pers.) Ach. em. Th. Fr. — pospolita; olsza, jodła.

A. reniformis (Pers.) Rohl. — na olszy; gatunek nowy dla Polski.

Opegrapha atra Pers. — na olszach; nielicznie.

O. herpetica Ach. — pospolita; na olszach.

O. lichenoides Pers. — na klonie, jarzębinie; pospolita.

O. viridis Pers. — na olszy; rzadko.

Graphis scripta (L.) Ach. — pospolity na olszach i grabach.

STICTACEAE

Lobaria pulmonaria (L.) Hoffm. — dość często na olszy, rzadziej na jesionie.

PELTIGERACEAE

Peltigera canina (L.) Willd. — pospolita; u podstawy pni i na murszejącym drewnie.

Peltigera subcanina Gye l n. — pospolita.

LECIDEACEAE

Lecidea olivacea (Hoffm.) Mass. — pospolita; na olszach, grabach, jesionach.

Lecidea scalaris (L.) Ach. — pospolita na sosnach.

CLADONIACEAE

- Cladonia tenuis* (Floerke) Harm. — często; w borze sosnowym.
Cl. mitis Sandst. — pospolita.
Cl. sylvatica (L.) Rabenh. em. Sandst. — pospolita.
Cl. rangiferina (L.) Web. — pospolita.
Cl. impexa Harm. — rzadko; w borze sosnowym.
Cl. bacillaris Nyl. — dość częsta na pniakach i murszejącym drewnie.
Cl. macilenta (Hoffm.) Nyl. — dość częsta na kłodach i pniakach drzew iglastych.
Cl. digitata (L.) Schaer. — pospolita; na zmurszałym drewnie, kłodach, sosnach.
Cl. furcata (Huds.) Schar. — pospolita; w borze sosnowym.
Cl. squamosa (Scop.) Hoffm. — dość rzadko.
Cl. cenotea (Ach.) Schaer. — na zmurszałym drewnie, pniakach; dość często.
Cl. gracilis (L.) Willd. — pospolita; w borze sosnowym.
Cl. cornuta (L.) Schaer. — dość często; na pniakach i na ziemi.
Cl. degenerans (Floerke) Spreng. — pospolita.
Cl. verticillata Hoffm. — dość rzadko.
Cl. chlorophaea (Floerke) Spreng. — pospolita; na kłodach, zmurszałych pniakach i na ziemi.
Cl. fimbriata (L.) Fr. em. Vain. — dość często; w dolnej części pni brzoź i sosen.
Cl. minor (Hag.) Vain. — pospolita; na zmurszałych kłodach i pniakach, na olszach, sosnach.
Cl. cornutoradiata (Coem.) Vain. — rzadko; w borze sosnowym.
Cl. coniocraea (Floerke) Vain. — pospolita; na kłodach, pniakach i różnych drzewach.
Cl. ochrochlora Floerke — rzadko; na murszejącym drewnie.

PERTUSARIACEAE

- Pertusaria amara* (Ach.) Nyl. — pospolita; na olszach, grabach, rzadziej na innych drzewach.
P. coccodes (Ach.) Nyl. — niezbyt częsta; na korze drzew liściastych.
P. discoidea (Pers.) Malme — dość często; na olszy, jarzębinie.
P. hemisphaerica (Floerke) Erichs. — na klonie; dość rzadko.
P. leioplaca (Ach.) DC. — dość rzadko; na olszach, jesionach i grabach.
P. pertusa (L.) Tuck. — dość często na olszach.
Ochrolechia arborea (Kreyer) Almb. — na olszach; dość często.

LECANORACEAE

- Phlyctis argena* (Ach.) Flot. — pospolity; na olszach, grabach.
Lecanora aemulans (Meresk.) Mot. — dość licznie; na jesionach, grabach, jarzębinach.
L. chlarona (Ach.) Nyl. — pospolita; na olszach, grabach.
L. chondrotypa Ach. — często; na jesionie (porównane z typem).
L. horiza (Ach.) Nyl. = *L. rugosella* Zahlbr. — dość licznie; na olszy i osice.

- L. incurvodontata* (Meresk.) Mot. — dość licznie; na osice.
L. subalbella Nyl. — na brzozie; rzadko; gatunek nowy dla Lubelszczyzny.
L. variola (Arn.) Mot. — często; na olszach; (zgodna z typem).
L. varia (Ehrh.) Ach. — pospolita; na brzożach, olszach.

PARMELIACEAE

Parmeliopsis ambigua (Wulf.) Nyl. — pospolity na różnych gatunkach drzew.

Parmeliopsis aleurites (Ach.) Lett. — pospolity na sośnie.

Hypogymnia physodes (L.) Nyl. — pospolita na różnych gatunkach drzew.

Hypogymnia tubulosa (Schaer.) Bitt. — rzadko; na sośnie, brzozie.

Menegazzia pertusa (Schrank.) Stein. — dość często; na olszy.

Pseudevernia furfuracea (L.) Ach. — pospolita na różnych drzewach.

Parmelia fuliginosa (Wib.) Nyl. — pospolita; na olszach, grabach, jesionach.

P. subaurifera Nyl. — rzadko; na olszach.

P. saxatilis (L.) Ach. — rzadko; na jodle.

P. sulcata Tayl. — pospolita na różnych drzewach.

P. caperata (L.) Ach. — sporadycznie; na olszach.

Cetraria glauca (L.) Ach. — pospolita; na olszach, osikach, brzożach.

C. chlorophylla (Willd.) Vain. — rzadko; na jodłach.

C. sepincola (Ehrh.) Ach. — rzadko; na brzożach.

C. islandica (L.) Ach. — pospolita.

USNEACEAE

Evernia prunastri (L.) Ach. — dość często; na olszach.

Alectoria crispa Mot. — często; na korze drzew iglastych.

Ramalina motykana Bystr. — nielicznie; na olszach.

R. pollinaria (Westr.) Ach. — często; na olszach.

R. farinacea (L.) Ach. — rzadko; na olszach, grabach.

R. fallax Mot. — niezbyt często; na jesionach.

Usnea comosa (Ach.) Röhl. — rzadko; na grabie.

U. hirta (L.) Wigg. em. Mot. — pospolita; na jodle, sośnie.

TELOSCHISTACEAE

Xanthoria parietina (L.) Th. Fr. — bardzo nielicznie; na osikach.

LICHENES IMPERFECTI

Lepraria aeruginosa Schaer. — pospolita na różnych drzewach.

Lepraria candelaris (L.) Fr. — dość często; olsza, świerk.

Lepraria chlorina Ach. — dość często; na grabie, olszy.

PIŚMIENNICTWO

1. Erichsen C. F. E.: *Pertusariaceae* [w:] Rabenhorst's: Krypt. Flora von Deutschland. Österreich und der Schweiz. 9, Abt. 5, Teil 1 (1963).

2. Mamczarz H.: Mszaki rezerwatu leśnego Jata. Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio C 27, 141—150 (1972).
3. Motyka J.: Porosty (*Lichenes*). 5, Część I. Flora polska. Rośliny zarodnikowe Polski i ziem ościennych. Warszawa 1960.
4. Motyka J.: Porosty (*Lichenes*). 5, Część II. Flora polska. Rośliny zarodnikowe Polski i ziem ościennych. Warszawa 1962.
5. Motyka J.: Porosty (*Lichenes*). 3, Część II. Flora polska. Rośliny zarodnikowe Polski i ziem ościennych. Warszawa 1964.
6. Niedziałkowski W.: Monografia fitogeograficzno-leśna rezerwatów jodowych w Nadl. Państw. Łuków, ze szczególnym uwzględnieniem stosunków typologicznych. Inst. Badaw. Lasów Państw, seria A 13, Warszawa 1935.
7. Oksner A. M.: Flora liszajnikow Ukrainy. 1, AN USSR, Kijew 1956.
8. Redinger K.: *Arthoniaceae, Graphidaceae* [w:] Rabenhorst's; Kryptogamen Flora von Deutschland, Österreich und der Schweiz. 9, Abt. II, 1 Teil (1937).
9. Tomlin M. P.: Opriedielitel korowych liszajnikow jewropiejskoj czasti SSSR. Moskwa 1956.

РЕЗЮМЕ

В работе представлен список и распространение видов лишайников, прорастающих на деревьях и на земле, в лесном заповеднике Ята. Флора лишайников довольно богата, особенно в ольшаниках и сосновых лесах. Собрано 83 вида лишайников, прорастающих на деревьях и на земле. Обнаружено несколько редких видов: *Lecanora subalbella* Nyl., *Arthonia reniformis* (Pers.) Röhl., *Opegrapha viridis* Pers., *Ramalina motykana* Bystr.

SUMMARY

The paper contains a list and the distribution of arboreal and terrestrial lichen species in the Jata forest reservation.

The lichen flora is rather rich especially in the marshy and forest communities. There were collected 83 arboreal and terrestrial lichen species.

The occurrence of the following few rare lichens was ascertained: *Lecanora subalbella* Nyl., *Arthonia reniformis* (Pers) Röhl., *Opegrapha viridis* Pers. and *Ramalina motykana* Bystr.

